

U posljednjoj rubrici "Recenzije i izvještaji o publikacijama i izložbama" predstavljeno je pet publikacija te jedna izložba. Predstavljene su međunarodni časopis za arhivsku teoriju i praksu *Atlanti*, 27 (2017), br. 1 i 2, knjiga Bojana Cvefara *Srbska pravoslavna crkev na Slovenskem med svetovnjima vojnama* te katalog izložbe *Dekade: sedemdeseta 1970-1979*, Celje urednika Boruta Batagelja i Vesne Sirk. Predstavljen je i tematski vodič pod naslovom *Vodnik po arhivskem gradivu 1. svetovne vojne*, koji je uredio Jure Volčjak, nastao zajedničkim projektom slovenskih javnih i crkvenih arhiva, te zbornik Muzejskog društva Vrhnika, *Vrhniški razgledi*, 1-7 (1996-2017), sv. 1-17. Na kraju je prikazana i putujuća izložba *V zaledju soške fronte* (srpanj 2015. – jesen 2017.), nastala suradnjom triju arhiva i dvaju muzeja, posvećena stogodišnjici otvaranja Soške fronte.

Dino Igrec

Arhivi: Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije 41, br. 2 (2018).

Drugi broj 41. sveska slovenskoga arhivističkog časopisa *Arhivi* predstavljen je nizom članaka, od kojih su pet znanstvenih radova, tri stručna rada, šest izvještaja sa stručnih skupova, dva nekrologa, zatim popis akvizicija slovenskih arhiva u 2017., bibliografija arhivskih djelatnika u 2017., prikaz publikacije te prikaz izložbe.

Prvi članak *Novi prispevki h kršćevanju turških vojnih ujetnikov na Slovenskem v 17. in zgodnjem 18. stoletju* ("Novi prilozi krštenju osmanskih ratnih zarobljenika na području Slovenije u 17. i ranom 18. stoljeću") autora Borisa Goleca nastavak je rasprave objavljene u publikaciji *Arhivi* iz 2010. godine. Autor iznosi nove podatke o krštenju osmanskih ratnih zarobljenika na slovenskom području za vrijeme bitke kod Beča (1683.-1699.), kao i u doba prije i nakon nje. Istraživanje se temelji na sustavnom pregledu matičnih knjiga krštenih.

U članku *Hišna imena Verice-Ritkarovcev v Porabju in njihova zgodovina* ("Kućna imena iz sela Verica-Ritkarovci u Porabju i njihova povijest") autor Akoš Anton Dončec opisuje tipičan običaj slovenskoga naroda na području slovenskoga Porabja u Mađarskoj kroz analizu kućnih imena, tj. imena domaćinstava u selu Verica-Ritkarovci. Povijesni izvori sugeriraju kako je nazivanje domova stari običaj u Prekomurju i Porabju. Premda sličnih slučajeva ima i u drugim dijelovima Europe, s povijesnoga gledišta, slučaj slovenskih kućnih imena još nije istražen.

Članak *Gergur Pythiraeus Mekinić – začetnik gradišćanskobrvaške cerkvene pesmi* ("Grgur Pythiraeus Mekinić – začetnik duhovnih pjesama Gradišćanskih

Hrvata”) prijevod je izvornika na hrvatskom jeziku autora Alojza Jembriha. Povo-
dom 400. obljetnice smrti, predstavljeni su lik i djelo Grgura Mekinića, odnosno
njegove pjesmarice *Duševne pesne* (1609., 1611.), čiji se jedini primjerci danas
nalaze u knjižnici sjemeništa (Semeniška knjižnica) u Ljubljani. Spomenute pje-
smarice prve su tiskane knjige na gradišćankohrvatskom jeziku. Tim člankom
nastoji se potaknuti interes za protestantsku književnost, koja je prema mišljenju
autora još uvijek marginalizirana, a Mekinićeve hrvatske pjesmarice, kao prve
takve vrste, nisu adekvatno priznate ni u povijesti hrvatskoga jezika ni u povijesti
hrvatske duhovne glazbe.

U članku *Izgon osebe kot kazna ali varnostni ukrep na slovenskem (1768-2017)* (“Izgon osobe kao kazna ili mjera sigurnosti u Sloveniji 1768.-2017.”) autor Pavel Čelik daje pregled zakonskih propisa koji su zadnjih dva i pol stoljeća na snazi na teritoriju današnje Republike Slovenije, a odnose se na uvjete i postu-
pak deportacije osoba. Članak obuhvaća razdoblje od tzv. apsolutizma i formira-
nja državnih sigurnosnih snaga, odnosno policijskih direkcija krajem 18. i žan-
darmerije sredinom 19. stoljeća, sve do danas.

U rubrici “Iz arhivskih fondova i zbirki” predstavljena su četiri članka. U prvom *Imenjska knjiga za Kranjsko: Plemiška rodbina Semenič v imenjski knjigi* (“Imovinska knjiga Kranjske regije: Plemićka obitelj Semenič u imovinskoj knjizi”) autorica Lidija Slana predstavlja arhivski fond SI AS 173 Imenjska knjiga za Kranjsko (1539-1871), koji se nalazi u Arhivu Republike Slovenije, a sadržava 25 knjiga u kojima je novčano izražen dohodak vlasnika imovine u Kranjskoj regiji. U drugom dijelu članka autorica se na konkretnim primjerima zapisa iz dotične knjige osvrće na pojedine članove plemićke obitelji Semenič. Imovinska knjiga, kao prvi sustavni zapis o vlasništvu nad zemljom, predstavlja dobrodošao izvor za brojna istraživanja, osobito kao dopuna podataka dobivenih na temelju drugih izvora. Jožica Hafner autorica je članka *Živa dediščina – filmski zapisi o medicini v arhivu TV Slovenija* (“Živo nasljeđe – filmski zapisi o medicini u arhivu TV Slovenija”), u kojem predstavlja arhiv Televizije Slovenija, koji je ustanovljen kao i sama televizija 1958. godine. Autorica se fokusira na medicinu kao znanost i njezinu zastupljenost u TV programu. Upravo zbog izravnoga kontakta s gledateljima, televizija je odigrala vrlo važnu ulogu na području medicine, a televizijski arhivi također su odraz više od pola stoljeća starih akcija na tom području. Jurij Rosa u članku *Arhivski fond ‘kosovelovcev’ v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici* (“Arhivski fond ‘Kosovelovci’ u Područnom arhivu u Novoj Gorici”) ukazuje na arhivski fond zbora Srečko Kosovel Ajdovščina kao jedan od najvažnijih muških zborova u Sloveniji i jedno od najvažnijih društava koje djeluje na području nadležnosti Područnoga arhiva u Novoj Gorici. Spomenuto je društvo stvorilo i sačuvalo sveobuhvatnu arhivu, koja je uređena prije predaje nadležnomu arhivu, s vrlo detaljnim i opsežnim popisom materijala, što autor uzima za primjer iznimnoga pristupa takvomu zadatku. Premda vrednovanje i odabiranje gradiva nije provedeno te postoje pojedini nedostaci, preuzimanje takvoga uređenoga

gradiva vrijedan je doprinos i od velike je pomoći arhivskoj službi u Novoj Gorici i potencijalnim korisnicima. Bojana Aristovnik autorica je članka *Pomen izobraževanj za sodelovanje med ustvarjalci s področja zdravstva in pristojnimi arhivi v okviru arhivske javne službe* ("Važnost edukacije za suradnju stvaratelja s područja zdravstva i nadležnih arhiva u okviru arhivske javne službe"), u kojem raspravlja o dinamici edukacije u Arhivu Republike Slovenije i područnim arhivima, koja se izvodi u skladu s pravilnikom o stručnoj osposobljenosti zaposlenika koji rade s dokumentarnim gradivom. U članku su prikazane tablice s brojem zaposlenika u slovenskim područnim arhivima i Arhivu Republike Slovenije koji su položili ispit stručne osposobljenosti za rad s dokumentarnim gradivom zdravstvenih ustanova. Otvara se pitanje kako spomenuta edukacija utječe na suradnju sa stvarateljima te kako sami stvaratelji ocjenjuju važnost takve edukacije.

U rubrici "O radu arhiva i kongresi" prikazana su izvješća s pet stručnih skupova te jedna obljetnica: *Seminar o znanstvenokritičnem aparatu v digitalni humanistiki: Aplikativna delavnica in teoretična diskusija* (Venecija, Università Ca' Foscari, 11.-12. siječnja 2018.); *24. letno srečanje IHA – Mednarodne agencije za zgodovino obveščevalnih služb* (Graz, 8.-10. lipnja 2018.); *28. mednarodni arhivski raziskovalni tabor – Nemzetközi levéltári kutatótábor* (Bogojina i Rédcics, 22.-27. lipnja 2018.); *31. mednarodno posvetovanje "Arhivska praksa 2018"* (Tuzla, 26.-28. rujna 2018.); *3. mednarodna konferenca projekta e-ARH.si: 2016–2020* (Ljubljana, 7.-8. studenoga 2018.); *50 let Slovenskega filmskega arhiva pri Arhivu Republike Slovenije*.

Rubrika "O radu Arhivskoga društva Slovenije" donosi dva osvrt na dodjelu Aškerčevih nagrada i priznanja za iznimne uspjehe na području arhivstike: *Poročilo Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj za leto 2018; Izkažimo čast arhivskemu poklicu Nagovor ob podelitvi Aškerčevih arhivskih nagrad*.

Rubrika "Osobne vijesti, personalije" sadržava dva nekrologa. Jedan je posvećen Barbari Pešak Mikec (1970.-2018.) donedavno arhivskoj savjetnici Povijesnoga arhiva Ljubljana (ZAL), a drugi Peteru Ribnikaru (1925.-2018.) nekadašnjemu arhivskom savjetniku Arhiva Republike Slovenije i prvomu dobitniku Aškerčeva priznanja.

Rubrika "Akvizicije arhiva" donosi popis arhivskoga gradiva koje su slovenski arhivi preuzeli u 2017. godini.

Rubriku "Bibliografija arhivskih djelatnika u 2017. godini" čini popis autora raspoređenih prema pripadajućem arhivu i njihovih tiskanih djela, objavljenih tijekom 2017. godine.

U posljednjoj rubrici "Recenzije i izvještaji o publikacijama i izložbama" predstavljena je jedna publikacija i jedna izložba. *Celjsko podzemlje: Kanalizacija v Celju od antike do danas* (Celje, 2018.) naslov je kataloga istoimene izložbe kojom

je obilježena 110. godišnjica vodovoda u Celju. Autori kataloga Maja Bausovac, Jure Krajšek, Hedvika Zdovc i Jože Kranjec pružaju povijesni pregled kanalizacijskoga sustava u Celju od antičkih vremena do danas. *Kino je vedno dobra ideja: 120 let od prve kinopredstave na Ptujju* (rujan 2017.) naslov je izložbe o bogatoj povijesti ptujškoga kina, nastale suradnjom Povijesnoga arhiva u Ptujju (Zgodovinski arhiv na Ptujju) i Centra interesnih aktivnosti Ptuj (Center interesnih dejavnosti Ptuj). Autorice projekta su Katja Zupanič (ZAP) i Mateja Lapuh (CID).

Dino Igrec

***Atlanti* 28, br. 1 i 2 (2018).**

Međunarodni institut arhivskih znanost Trst i Maribor (IIAS) održao je u Trstu (Italija) 19. i 20. studenoga 2018. tradicionalni 28. po redu međunarodni arhivski kongres. Skup se bavio dvjema aktualnim temama, privatnim arhivima i zaštitom osobnih podataka. Održana izlaganja objavljena su u časopisu Instituta *Atlanti* 28, br. 1 i 2 (2018). Svaki je članak opremljen kraćim sažetkom na tri službena jezika Instituta, talijanskom, slovenskom i engleskom. Ako rad nije napisan na engleskom jeziku, prati ga i duži sažetak na engleskom. Objavljena su 34 rada sudionika iz Austrije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Burkine Faso, Crne Gore, Češke, Finske, Hrvatske, Italije, Južne Afrike, Makedonije, Poljske, Rumunjske, Rusije, SAD-a, Slovenije, Srbije, Sultanata Oman, Španjolske i Ukrajine.

Prvi broj časopisa počinje člankom Petera Pavla Klasinca, direktora Instituta, o privatnim arhivima i zaštiti osobnih podataka. U radu Čehinje Marie Ryantove saznajemo kako su privatni arhivi (crkveni ili arhivi plemstva) često u grupi najvažnijih i najstarijih arhiva, no isti trebaju dobiti akreditaciju Odjela za arhivsku upravu Ministarstva unutarnjih poslova, što znači ispunjavanje brojnih uvjeta, koje za sada ispunjava 11 arhiva. Akreditacija nije obvezna, a druga je mogućnost da brigu o privatnom arhivu preuzmu vlasnici, koji ih mogu dati i u depozit državnim arhivima. O značenju i zaštiti privatnih arhiva u Sloveniji pišu Jelka Melik i Mateja Jeraj. Slovenija ima tri razdoblja u kojima privatni arhivi nisu imali isto značenje. Prvo su privatni arhivi bili jedino blago arhivskih ustanova. Nakon Drugoga svjetskog rata, do osamostaljenja Slovenije praktički su bili zanemareni. Od 1991. promijenjen je odnos prema privatnom vlasništvu i donesena je odgovarajuća legislativa. Imajući u vidu procese moderne privatizacije, treba donijeti novu, primjerenu pravnu zaštitu privatnih arhiva. Odnos Južne Afrike prema privatnim arhivima opisuje Francis Garaba, prezentirajući